

AN OBITUARY NOTICE

NEKROLOG

Vzpomínka na doc. Ing. Jiřího Zemánka, DrSc.

V prosinci loňského roku jsme se krátce po oslavě jeho osmdesátin (narodil se 23. 11. 1919 v Hradci Králové) navždy rozloučili s doc. Ing. Jiřím Zemánkem, DrSc. Patřil mezi zakladatele plevelářského a herbologického výzkumu u nás. Všichni jeho spolupracovníci ve Výzkumném ústavu rostlinné výroby, kde působil od roku 1952 až do roku 1989 jako významný vědecký pracovník, respektovali jeho mimořádné pracovní nasazení.

Kromě práce vědecké věnoval čas i praktikům odbornými radami na nejrozličnějších seminářích pro zemědělské odborníky a odbornými články v časopisech. Rozsáhlé teoretické i praktické zkušenosti předával studentům formou přednášek na Vysoké škole zemědělské v Praze, kde se habilitoval v roce 1969 prací na téma Studium biologických vlastností herbicidů a jejich vedlejších účinků. Vychoval řadu diplomantů, byl školitelem mnoha kandidátů věd. Mezi jeho žáky patřili např. E. Mydlilová, D. Chodová, R. Štěřba, J. Mikulka a Z. Martinková.

V padesátých letech byl jeho výzkum zaměřen na mořidla účinná proti prашné sněti ovesné a ječmenné, vztah mezi chemickou strukturou a účinností mořidel. Zabýval se fyto toxicitou rtuťnatých mořidel na ovsu a mechanismem účinku dlouhodobého máčení a anaerobního moření ječmene proti prашné sněti ječmenné.

V šedesátých letech obhájil kandidátskou disertační práci Studium biologických vlastností herbicidů a jejich vedlejších účinků. Stal se průkopníkem při ověřování chemického způsobu hubení plevelů. Zabýval se hubením plevelů téměř ve všech plodinách. V této době se začal věnovat možnosti boje proti pýru plazivému. Tuto problematiku řešil po celou dobu svého působení ve Výzkumném ústavu rostlinné výroby v Praze-Ruzyni. Kromě praktického hubení plevelů sledoval selektivitu tehdy nových herbicidů na bázi MCPA v obilninách a pyrazonu v cukrovce. Významné jsou i práce, ve kterých sledoval reziduální účinky trichloroctanu sodného.

V sedmdesátých letech začal podrobněji sledovat účinek herbicidů na plevelná společenstva. Po objevení herbicidních účinků triazinů se komplexně věnoval této skupině herbicidů (např. inaktivaci v půdě, jejich vlivu na následné plodiny). V těchto letech publikoval i některé práce z oboru fyziologie rostlin (vliv herbicidů na respiraci rostlin, na obsah bílkovin a cukrů a aktivitu některých enzymů).

V osmdesátých letech byla jeho zájmem problematika nových moderních graminicidů a hubení významných vytrvalých plevelů pcháče osetu, svačce rolního a pýru plazivého. Některé práce publikoval i v oboru rezistence plevelů vůči herbicidům.

Významné jsou výsledky, které získal při sledování tzv. dlouhodobých pokusů – účinek herbicidů v různých osevních sledech a po aplikaci různých skupin herbicidů.

Vědecké práce publikoval ve významných evropských časopisech, čeští vědci znají práce doc. Zemánka zejména z článků v časopisech *Ochrana rostlin* a *Agrochémia*, kde působil řadu let jako člen redakční rady. Ve vzpomínkách spolupracovníků a žáků bude uchován jako mimořádný vědec a pedagog.

Jan Mikulka a Daniela Chodová (Praha)